

امین کامل بحثیت افسانہ نگار

یونس احمد ڈار

تلخیص

امین کامل پُچھ کا شر اد بک ممتاز تھے معتبر شاعر، افسانہ نگار، ناول نگار، محقق تھے ترجمہ کار۔ تُس پُچھ کا شر شاعری ہندس نبہ ڈنڈس پٹھ پر زلوں تارک سند ہیو مقام۔ وہمہ صدی ہندس گوڈ کالکر دوس مژہ اوس تخلیقی نشی سرمایہ شاعری مقابلہ زیاد بدس۔ یہ ژھوکے پور کرنے باپت پُچھ کا شر زبانہ ہندڑ کر درن ”گھٹہ مژہ گاش“، ناول تھے ”کٹھ مژہ کٹھ“ افسانہ سو مبرن۔ امہ سو مبرنہ مژہ بدس افسانو علاوہ آئیہ آمی سند کی بھے افسانہ باز۔ ”کٹھ مژہ کٹھ“ عنوان چھپائی پانے وضاحتی ز سو مبرنہ مژہ شاہِ افسان مژہ آسہ حاران کروں تجسس suspense بدس پر زن کاملنہن افسانہن مژہ یسلیہ پاٹھک نمایاں چھ۔

کلیدی الفاظ: ممتاز، نبہ ڈنڈس پٹھ، ژھوکے، گوڈ کالکر، سو مبرن۔

امین کامل پسند ہن افسانہن مژہ چھ نظریاتی شاہک تارکہ باونہ بجا یہ آدمی و نکر حارثات تھے حادثات حقیقت پسندی ہندس اُنس مژہ بدس۔ افسانہن ہندس کنو اس مژہ چھ پتھ کال تھے تو اریخی پسہ منظرس مژہ عصر حاضر کس آدمیہ سند کر داد بداؤڑتھے پچھ پیشتر پاٹھ کر Man vs Man تصویر مژہ دپراونہ آئی۔ آپ سرکنه پل، کوکر جنگ، پچھ بتیر افسانہن سند کر عنوان چھ موضوعس عستہ ہم آہنگ آسنے وحدت تاثر برقرار تھا و نکو تھے منفرد نو تیکو مرکزی خیال وجودس انکو معاون۔

”آپ سرکنه پل“ افسانہ مژہ چھ ازال لائکہ در دنیتا نک داستان تھے انسانی بے بسی بے کسی تھے لاجاری ہند کر الم ناک ژھوکس ساپلائس مژہ عکساونہ آئی۔ احسانو کیفیت ہند رنگ چھ افسانہ نمایاں۔ افسانچ کردار حاجر یو دوے مرگن مول، موج تھے خاندار میو تو پر تھ کنه پل ہتس بناؤہمہ اس اما پڑ ز دلے کس سوکھنا گس ڈری تھوڑ پالیں

اکس نوجوان پسند کر ؎ کی زندگی چھاؤچھ کل زنجیر سند اچا نک دو رنہ کرن تے پیس خالبے مند و رک چھلہ چھلہ۔ بیسے غار متوقع صورت حال تے مصلحت پسندی بجا چھیت پسند۔۔۔ تراۓ چھئے افسانچ اهم خوبی۔۔۔ تھوڑے کنٹ چھا فسانس مژا ہر وہ برقرار رو دمٹ۔ Elegic tune

”نو وتاون“ تے ”عشه پھیاڑ“ ہوین افسانہ ہند کر پلاٹ چھ عالمیاں اُستھ تے سما جلس تھس و آنا کھر گلکس گا شراوان یتھ مژا انسانیک جذبہ لئے موخچ کرن وائل در عد صفت دولتہ کس غروں مژر مجبور معموم کورہن ہندس عزتیں تھراج کرنس کا شہہ پرواے چھنہ براں۔ ”عشه پھیاڑ“ افسانہ مژر چھا اکس موڈل زناہ ہند اقتضادی بدحائی ہند شکار گڑھنے کنٹس پیشان مجبورہن ہند کر در دنالہ بدس۔ افسانہ مژر چھ Man vs Environment/Society Conditioning Theory عیاں چھ تکیا ز عملہ تے رد عمل وجودس پیس مژر چھ حالات ذمہ دار۔ ”پینڈ پر“ افسانہ چھ کاملہ سند تھے ہیو بیا کھ افسانہ۔ یتھ مژر حالاتن ہندس گنڈ کر زالیں مژر و لئے کنٹ پا کبا رہت زمانہ کس دل دس مژر پھے ہڑھنے۔ افسانچ کردار رہت چھے قربانی ہنڑ کردار تیکس دیوان صائب نیشن پنڈ پنڈ پر ان بجا وہ بابت پنڈ عصمت چھپے دل پیپے۔ یمن تریشوں افسانہ ہنڑ مرکزی کردار چھے کامنن بیشتر افسانہ ہند کر پاٹھ زنانے۔ پلاں مژر چھے پہ ہشرن زیڈ کہ چھے آدمی ذات پڑا ماپا ز حالات تے سماج چھ تھا اصل تھ خراب بناویں بابت ذمہ دار۔ سما جکو زوالاں اگا سپد نیٹ کنٹ چھے آدمی ذات مجبوری ہنڑ والاشہ مژر پھسپھسے پیس پکھنے ہند کر پاٹھو بحر حال مجبور۔ یمن تریشوے افسانہ چھ زنتہ رو سوہندس یتھ مشہور قولہ کس پسہ منظر مژر لکھنے آئتی ز ”Man is born free and everywhere he is in“ chains۔

”پچھ، پچھ کا ملن بیا کھا افسانہ یتھ مژر انسان پسندس نفیا تی پہلوں پچھ پلاٹ تھر نہ پچھ آمٹ۔ مغل چھے جس پرستی مژر ملوث کردار تیکو کنٹ کی اکس پچس زنم اوں دیتمت تیکو پسندس مائل سند ناومغلہ بغایہ کائسہ معلوم اوں نہ۔ افسانہ مژر چھ ہاویں آمٹ ز افسانچ بچھ مغلہ ہند کر پاٹھو اوس بظاہر ڈاکٹر اشرف تھ بچھ، یس خود غرضی تھ دولت چلا پا اوس دو لکھت۔ مغلہ ہندس نفیا تیس پچھ Libido اسوار سپد مٹتے اماپا ز مغلہ ہندس شرس انعام ”شری مقابلہ“

مزڑاکٹ اشرف نس Ego ہے پڑھتے سپ یہ تمہرے ساتھ سواریلہ تمہرے مغلہ ڈبل دیڑیتہ زن شرس امہ کھوتے زیاد انعام تور مُت اوس۔ افسانہ مژ رچھ ڈاکٹ اشرف نہ ماد پرستا نہ تے نو غرضی ہند رنگ نمایاں۔ افسانہ مژ رچھ انسان سند ڈیتھیل وطپر اس ماری مُندس انداز مژ ہاوے۔ افسانہ کس اُخ رس مژ رچھ Suspence وجود اس آمُت ڈاکٹ اشرف یُس باطلہ عزت دار اوس ٹرکہ چھ سہ تے مغلہ ہند را پٹھو بچھے۔ امہ افسانہ خوبی بچھے یہ زانسانی نفسیات پُجھ باریک ہنی سان و مچھتھ سماجی داد باد و بنہ آئت۔

امین کامل سند ہن افسانہ ہند را پلاٹ پُجھ عام زندگی ہند ہن واقع نہ کردار نہ ستر وابستہ۔ پزر پُجھ کاملن کو رنہ پتمن ہم عصرن ہند را پٹھو غار مٹھم پلاٹک ورتاؤ۔ واقع ان ہند ظاہری تسلسل برقرار تھا و تھا آس سما جکو انسانیت سوز منظر درشا پُر راس۔ ”کفن ٹزو“ افسانہ پُجھ کاملن بیا کھ افسانہ یتھ مژ کاملن زمانوی مقابلہ کس بنیاد پٹھ پنہ افسانہ گچو کاٹھ پُجھ تھور مُت۔ پتھ کالس ستر از کالک مقابلہ گر تھ بچھے تمی از کالک وحشت ناکھ منظر جذبائی حالت مژ اُچھن دید مان کو رمُت۔ غنہ مولک ناؤ کفن ٹزو راوس مردان قبر پر اثان تے پتھ کفنه روستہ قبر تو پر تھ واپس دن کران مگر از کالک کفن ٹزو راوس مردان قبر ہندس بھس پٹھ عریاں تراوان۔ تیگز کن سہ از کر دور کر پچھر ہاوس مژ کامیاب پُجھ گومُت۔ کاملنہ افسانہ اُصف پُجھ امیک اختصار۔ مختصر با و تھ گر تھ بچھ پتھ کالہ کس انسان نسبت از کس انسان پسز پچھ خصلت واقع ن Corelation پاڈ گر تھ ہاوے آمُت۔ زمانوی سونچہ ترایہ ہند تفریق چھ کاملن یئمہ آپہ عکسو و مُت۔

”دو یم غنہ مولک نباشہ گنہ تے اور مور دس اوس کفن ٹزو ریوان، بے ستر او سس نہ کران۔ یہ جنمی ہے چھ چار پاہ ہند کھو تے بدتر دپان اتہ اور اس لوک غنہ مولکس جنت سوزان تے تے امس نو بلا یہ جنمیں ٹزو ک انان۔“ (کفن ٹزو)

”ہر د واو“ افسانہ پُجھ از کس فرد سند منفرد سونچن تراین ہند تر جمان۔ لیں زندگی ہند ہن عصری مسلم حل ٹھا نڈنہ بآپت پر لئہ ریو ایتی قدر فرسود بسان چھے۔ عظم بب پُجھ رو ایتی قدرن ہند پاس دار۔ توے پُجھ افسانہ کس راؤ لیں عظم بب نہ سارے کتے بکواس بسان۔ افسانہ نگارن پُجھ افسانہ مژ Flash-back تکلیکہ ہند ورتاؤ گر تھ پتمن ہم عصرن نشہ جدا گانہ سونچہ ترایہ ہند بس دیتمت۔ افسانہ مژ رچھ سوت سوت طنزیہ اظہارتہ وجود اس

آمُت۔ ”کوکر جنگ“، افسانۂ پُچھ کاملمے سُند شاہ کار افسانۂ آمُت۔ اندروں کشکش چھنے ظاہری رِ دِ عملے سُند حرکتیل و طیپر پاؤ گرتکھ ہاویہ آمُت۔ افسانس مژر چھو تعن کرداران تے ما حوس اکھ خوبصورت انداز ربط دینے آمُت زی چھنے کا نہہ فرضی قصہ بسان بلکہ حقیقی زندگی ہنز فطری باو تکھ۔ اما پا زایمن کامل سند ہن تذکر شد افسانن ہنز اکھ نشتر که خاصیت چھنے لس سند طنز یہ لجھ، بعضے پُچھ سوت ظرافتی رنگ وو پدا و تکھ تھیں رنگ وجودس آمُت۔ اما پا ز کوکر جنگ افسانس مژر چھو یتھ رنگ زیادے پہن بدس۔ افسانس مژر چھو شناخت تھکلے وکتہ باس دینے آمُت۔ افسانۂ خوبی چھنے پے ز پلا ٹکل واقعہ تے مکالمہ پُچھ کوکر ہنز لڑا یہ ہند پو منظر و دس کرداران ہند اندرؤ فی تضاد ہتھ و جڈ دس آمُت۔

ایمن کامل سند ہن افسانن ہند منفرد و صف پُچھ یہ ز کردار چھپنے ظاہر باطن ہتھ بر و فہمہ گن آمُت۔ بامے سُند“ سوال پُچھ کلک“، تھاندار آسکون یا“ بچھ“ افسانک ڈاکٹر اشرف نتے“ کوکر جنگ“، افسانۂ شاہ مال تے جانپڑ۔ یمن کرداران ہنز پر Real تصوپر چھ منظر عامس پڑھ آمُت۔ یمن کرداران مژر چھ Animus آرکی ٹائیپ تے ویدک پاٹھو عیاں۔ امُو سند ہن افسانن ہنز بیا کھو بی چھنے پے ز پلاٹ چھا کس مخصوص منظرس مژر درہا و تکھ منظری ڈراما بسان - یہ ڈرامائی وصف پُچھ یمن افسانن ہنز اہم خوبی۔ یہ دوے افسانن مژر مخصوص زمان و مکانک تصور چھ اما پا ز یمن افسانن ہند کی موضوع چھیسلہ پاٹھو آفاقتی یعنیکو لس سپر زبان چھنے ساد زبان بقول رتن لال شانت:

”ایمن کامل ہند ہن افسانن ہند اثر زیر نظر تھا و تکھ پُچھ مانن پوان ز کے لیوکھن سہ چھ معنے چھ سنک تے اوہند تصور ہاوان۔ یتھے چھ ہاؤ تکھ دوان ز نمایاں شاعری طور شاعری کرنسے باوجود دژن ہے افسانس اندر رکھتھ لے پھٹھنے۔ افسانۂ کس ندرس پڑھ دتن تھے شعر کر دم ہاؤی گوئھنے۔ تقیید کو رن نہ۔ یہ لیوکھن تے لیوکھن شو دس کا شرس ما حوس تے معاشرس تے ذہنس تے۔۔۔ مژر تاکار۔ لیس ذہنی تو نظر زؤں تھو دژن زبان۔ یہ چھنے کا نہہ معمولی کتھ۔“

کتابیات:

منورناجی، شفیع شوق۔ کاٹر ادبک تو ارخ، کاٹر ڈپارٹمنٹ، پی نیورسٹی آف کشمیر۔ ۲۰۱۸۔

شیراز، ایمن کامل نمبر، کلچرل اکیڈمی، سیرینگر۔